

MAGDALENA GRASSMANN

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

*Obiekty życiowej pasji – kolekcja medyczna Muzeum Historii  
Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku  
jako zbiór indywidualnych historii*

ABSTRACT

*Objects of life's passion – the medical collections of the Museum of the History of Medicine and Pharmacy of the Medical University of Białystok as a collection of individual stories*

Collecting has always entailed the passion on the part of the collector of particular artefacts. However, the exhibits gathered in the Museum of the History of Medicine and Pharmacy of the Medical University of Białystok appeal to visitors mainly through the stories of their owners. They reflect the life's passions of the medical environment and form part of the huge cultural heritage of the region as well as of the Polish science.

**Keywords:** medical museum, the history of medicine and pharmacy, Medical University of Białystok, the doctors of Podlasie

**Słowa kluczowe:** muzeum medyczne, historia medycyny i farmacji, Uniwersytet Medyczny w Białymstoku, lekarze Podlasia

Uniwersyteckie muzeum medyczne jest szczególnym miejscem ochrony dziedzictwa wytwarzanego latami przez środowisko akademickie. Pierwotnie związane było głównie ze studiami naukowymi i edukacją. Odpowiadało to definicji słynnego greckiego *mouseionu* jako miejsca kultu muz i jednocześnie nauki w zakresie literatury, historii, muzyki, matematyki, astronomii oraz medycyny<sup>1</sup>. Wchodzące w skład *mouseionu* m.in.

---

<sup>1</sup> J. Abt, *The origins of the public museum* [w:] *A companion to museum studies*, red. S. Macdonald, Chichester 2011, s. 116.

ogrody botaniczne, zoologiczne, prosektorium, kolekcje anatomiczne były doskonałą przestrzenią do prowadzenia rozlicznych studiów naukowych. Nabrało to pełnego wymiaru w epoce nowożytnej, gdy postęp naukowy, rozwijająca się dydaktyka i rosnące znaczenie ochrony dziedzictwa nauki doprowadziły do stworzenia muzeów w strukturach uniwersytetów. Pierwsze tego typu muzeum zorganizowano w 1683 roku na Uniwersytecie w Oksfordzie, na podstawie kolekcji przekazanej przez Eliasa Ashmole'a<sup>2</sup>. Głównie z przyczyn dydaktycznych, poznawczych takie placówki zaczęły powstawać w różnych częściach świata. Niewątpliwie prym wiodły włoskie uniwersytety, m.in. w Bolonii, Florencji, Padwie czy Pavii. Obecna funkcja muzeów uniwersyteckich jest zdecydowanie bardziej interdyscyplinarna. Mają one być swoistymi laboratoriami nauki, ochraniać dziedzictwo akademickie, edukować studentów oraz całe społeczeństwo, a ponadto odpowiadać na potrzeby mieszkańców danego regionu, być łącznikiem między światem nauki i kultury, a także stanowić *produkt turystyczny*. Muzea uniwersyteckie są przede wszystkim świadkiem historii danej uczelni, środowiska akademickiego i zawodowego, zaś zgromadzone w nich obiekty stanowią jednocześnie źródło informacji o ówczesnej technologii, postępie w medycynie, jak również są świadectwem indywidualnej ludzkiej historii życia. Życia, w którym spletają się: dążenie do wiedzy, misja pomocy potrzebującym, a zarazem ogromna pasja. Każdy więc eksponat w danej kolekcji jest obiektem życiowej pasji indywidualnej osoby<sup>3</sup>.

Doskonale owa prawidłowość jest widoczna w Muzeum Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku (dalej Muzeum UMB), które mieści się w barokowym pałacu Branickich (il. I). Obecnie przestrzeń wystawiennicza obejmuje przeszło 600 m<sup>2</sup>. Placówka funkcjonuje oficjalnie od maja 2011 roku<sup>4</sup>. Od samego początku pełni funkcję *skarbcza ludzkich historii*, które przemawiają do zwiedzających, a tym samym – ukazując uzdrawianie ciała – niejako uzdrawiają ducha. Kolekcje Muzeum UMB zasadniczo można podzielić na część medyczną i farmaceutyczną. Obie powstały z ogromnej pasji wielu osób, bez których nie doszłoby do zorganizowania muzeum.

Jako pierwsza w pałacowych przestrzeniach muzeum zagościła historia farmacji. W roku 2004 jeszcze nieoficjalnie zaaranżowano dawną pałacową stajnię do odtworzenia apteki z przełomu XIX i XX wieku (il. II). Pokazane są tu główne części dawnej apteki: izba ekspedycyjna, stół do receptury, materialnia, laboratorium galenowe oraz laboratorium analityczne. Bazę stanowią eksponaty będące zbiorami depozytowymi Białostockiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego. Członkowie tegoż oddziału od lat sześćdziesiątych XX wieku pozyskiwali w różnych aptekach na terenie całego województwa farmaceutyczne artefakty. Owe obiekty kolekcjonowane były z ogromną pasją zwłaszcza przez dwie osoby: mgr Irenę Kałaur oraz dr n. farm. Stefana Rostańskiego. Dzięki ich wrażliwości na dziedzictwo farmaceutyczne oraz wielkiej determinacji i systematyczności pozyskano łącznie 1366 eksponatów. Wśród nich znaj-

---

<sup>2</sup> *Ibidem*, s. 124–125.

<sup>3</sup> J. Baudrillard, *The system of collecting [w:] The cultures of collecting*, ed. J. Elsner, R. Cardinal, London 1994, s. 7.

<sup>4</sup> M. Grassmann, *Zachowywanie dziedzictwa medycznego na przykładzie Muzeum Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku*, „Medycyna Nowożytna” 2013, t. 19, z. 2, s. 218.

dują się: meble apteczne z końca XIX wieku oraz dwudziestolecia międzywojennego, naczynia apteczne, duży zbiór leków produkowanych na ziemiach polskich w wytwórniach „Ludwik Spiess i Syn”, „d. Magister Klawe”, „Fr. Karpiński”, „Dr A. Wander”, kolekcja destylatorów, pigulnice, ręczna tabletkarka, wagi apteczne i inne. Bardzo ciekawym eksponatem jest ręcznie pisany manual z apteki w Suwałkach z przełomu XIX i XX wieku. Kolekcję farmaceutyczną wzbogaca obszerny księgozbiór, wśród którego możemy znaleźć m.in. farmakopee rosyjskie z XIX i początku XX wieku, „Farmakopeę Polską” z roku 1937, słowniki środków lekarskich itp.

Ważną częścią muzealnej biblioteczki farmaceutycznej jest kolekcja prac naukowych prof. dr. hab. Andrzeja Danysza<sup>5</sup>. Prof. Andrzej Danysz był wieloletnim kierownikiem Zakładu Farmakologii Akademii Medycznej w Białymstoku, jest też doktorem *honoris causa* białostockiej uczelni medycznej. Darowana przez niego kolekcja składa się przede wszystkim z podręczników i skryptów naukowo-dydaktycznych, wśród których znajdują się poszczególne wydania czołowych polskich podręczników z zakresu farmakologii i farmakoterapii, używanych do dziś przez studentów uczelni medycznych, m.in. *Kompendium farmakologii i farmakoterapii*. Zbiór prof. A. Danysza to także wydawnictwo z zakresu historii farmacji i medycyny: *Historia farmakologii w Polsce, losy lekarzy i farmaceutów podczas Powstania Warszawskiego*. Warto w tym miejscu podkreślić jego bezpośrednie doświadczenie – sam bowiem stał się jednym z bohaterów historycznej narracji jako uczestnik Powstania Warszawskiego. Przekazując swoją kolekcję do Muzeum UMB, włączył swoją życiową historię i pasję do przestrzeni publicznej.

Swoistą skarbnicą obiektów życiowej pasji jest druga część Muzeum UMB poświęcona medycynie. Historię rozwoju myśli i technologii medycznej ukazują poszczególne gabinety: anatomiczny, stomatologiczny, chirurgiczny, okulistycki, ginekologiczny czy radiologiczny. O ile kolekcja farmaceutyczna zaczęła się od zbiorów Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego w latach sześćdziesiątych XX wieku, o tyle kolekcja medyczna przed oficjalnym powołaniem muzeum w 2011 roku praktycznie nie istniała. W ciągu zaledwie 6 lat zebrano jednak prawie 6000 artefaktów medycznych i dokumentów życia społecznego. Historia kolekcji medycznej symbolicznie zaczęła się od młoteczka neurologicznego należącego do prof. Zygmunta Kanigowskiego (1909–1968), a podarowanego przez prof. Jana Stasiewicza – honorowego prezesa Okręgowej Izby Lekarskiej w Białymstoku. Ów „szczęśliwy młoteczek” (il. III) pochodzi z czasów, gdy Zygmunt Kanigowski po ukończonych w 1934 roku studiach na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie rozpoczął pracę w Klinice Chorób Nerwowych i Umysłowych tamtejszego uniwersytetu. W tym samym czasie jako młody lekarz – neurolog pracował także z prof. Maksymilianem Rose w Polskim Instytucie Badań Mózgu. Po wojnie losy związały go z białostocką Akademią Medyczną, w której kierował Kliniką Chorób Nerwowych. Historia życia prof. Kanigowskiego jest świadectwem migracji lekarzy – Polaków związanych z Wilnem, których nowe ścieżki zawodowe były po zakończeniu wojny wytyczone przez zmiany polityczne i terytorialne. Wyjechali z Ojczyzny, aby wrócić do Ojczyzny w nowych granicach.

---

<sup>5</sup> Andrzej Witold Wrocisław Danysz [w:] *Doktorzy honoris causa Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku 1950–2013*, red. L. Chyczewski, M. Grassmann, P. Radziejewski, M. Piszczatowska, Białystok 2013, s. 85.

Tradycje muzealne w białostockiej uczelni medycznej sięgają początków Akademii Medycznej. Bowiem już w latach pięćdziesiątych XX wieku pierwsza kolekcja muzealna powstała w Zakładzie Anatomii Prawidłowej Człowieka. Stało się to za sprawą ówczesnego organizatora i kierownika zakładu – prof. Tadeusza Dzierżykray-Rogalskiego (1918–1998)<sup>6</sup>. To tutaj, dzięki wspólnej pracy dr. Mieczysława Omuleckiego i zatrudnionego artysty rzeźbiarza Stanisława Wakulińskiego, w ciągu zaledwie 4 lat zgromadzone pokaźną kolekcję anatomiczną<sup>7</sup>. Dziś część zbiorów zasila Muzeum UMB. Oprócz preparatów anatomicznych w skład kolekcji po prof. Dzierżykray-Rogalskim wchodzi narzędzia antropometryczne. Profesor – jako jeden z nielicznych naukowców – przez wiele lat prowadził badania antropologiczne ludności Jaćwieskiej, Kaszubów, Tatarów oraz Cyganów. Zajmował się m.in. badaniami antropomorfologii części miękkich człowieka, które zapoczątkowane zostały jeszcze w okresie międzywojennym przez słynną warszawską szkołę Edwarda Lotha, a kontynuowane były przez ośrodek białostocki<sup>8</sup>. Profesor wielokrotnie uczestniczył także w pracach terenowych w Egipcie i Sudanie, organizowanych przez prof. Kazimierza Michałowskiego, badając m.in. szczątki biskupów z Faras<sup>9</sup>. Muzeum UMB posiada kolekcję narzędzi antropometrycznych należących niegdyś do prof. Dzierżykray-Rogalskiego (il. IV), a dziś stanowiących dowód jego pasji badawczych. Oprócz tego córka profesora Paulina Rogalska przekazała kolekcję dokumentów osobowych, fotografii, podręczników i artykułów.

Ogromna pasja towarzyszyła pracy zawodowej kolejnej osoby związanej z białostockim Zakładem Anatomii Prawidłowej Człowieka UMB, a mianowicie Stanisławowi Wakulińskiemu (1923–2013). Był on znanym na Białostocczyźnie artystą rzeźbiarzem. W latach 1952–1993 prowadził w zakładzie pracownię plastyczną (il. V), w której wykonywał modele anatomiczne, maski osób żyjących i pośmiertne, plansze anatomiczne, tablice i medale upamiętniające dziedzictwo medyczne Białegostoku<sup>10</sup>. O swojej pracy i pasji mówił:

Idealem moich marzeń jest, aby sztuka trafiła do wyobraźni społeczeństwa, aby poruszała serca i umysły ludzkie, aby jej język był prosty, a zarazem głęboki w formie i treści. Wtedy sztuka będzie trwać na wieki, a jej ranga misyjna spełniać będzie rolę przekąźnikową następnym pokoleniom<sup>11</sup>.

<sup>6</sup> Tadeusz January Mieczysław Dzierżykray-Rogalski [w:] *Doktorzy honoris causa...*, s. 76.

<sup>7</sup> S. Wakuliński, *Działalność pracowni plastycznej*, „Człowiek w Czasie i Przestrzeni” 1963, z. 4, s. 169.

<sup>8</sup> T. Dzierżykray-Rogalski, *Kierunki naukowe Katedry i Zakładu Anatomii Prawidłowej Człowieka Akademii Medycznej w Białymstoku w latach 1950–1963*, „Człowiek w Czasie i Przestrzeni” 1963, z. 4, s. 147–148.

<sup>9</sup> Spektakularne badania w Faras z udziałem prof. Dzierżykray-Rogalskiego zaktualizowały problematykę Nubii chrześcijańskiej. Dziś wyniki tych prac można oglądać m.in. w Muzeum Narodowym w Warszawie na wystawie stałej „Galeria Faras”, zaś sprowadzone przez profesora do badań medyczno-antropologicznych szczątki biskupów złożone zostały w „Grobie Kapłańskim” na Cmentarzu Bródnowskim w Warszawie. Por. T. Dzierżykray-Rogalski, *Sensacje w Faras*, Warszawa 1991; *Afryka w Warszawie. Dzieje afrykańskiej diaspory nad Wisłą*, red. P. Średziński, M. Diouf, Warszawa 2010.

<sup>10</sup> I. Suchocka, *Stanisław Wakuliński. Rzeźba*, katalog wystawy w Galerii Słędzińskich, Białystok 2009, s. 3.

<sup>11</sup> *Ibidem*, s. 5.

Życzenie Stanisława Wakulińskiego spełnia się każdego dnia w Muzeum UMB, gdzie znajduje się część jego kolekcji: siedem masek gipsowych pracowników UMB, popiersia gipsowe, tablice pamiątkowe poświęcone rektorowi AMB Stanisławowi Legeżyńskiemu oraz wspomnianemu już Zygmuntowi Kanigowskiemu, a także plansza anatomiczna (akwarela).

W „Gabiniecie anatomicznym” w Muzeum UMB prezentowana jest także kolekcja po prof. Marii Byrdy (1910–1997). W latach 1954–1984 kierowała ona Zakładem Medycyny Sądowej w Akademii Medycznej w Białymstoku<sup>12</sup>. Jak pisał o niej rektor AMB prof. Jerzy Łebkowski w 1989 roku:

W całym życiu zawodowym i osobistym wiodły ją czystość uczuć, rzetelność w pracy i głębia mądrości wyzbyta jakichkolwiek egoistycznych pobudek, bo w sercu swym nosiła ona zawsze miłość do uprawianego zawodu<sup>13</sup>.

Profesor zorganizowała od podstaw, w bardzo trudnych warunkach, białostocką medycynę sądową. Często wyjeżdżała w teren, aby tam w prymitywnych warunkach wykonywać sekcje zwłok pod gołym niebem, w chlewikach, pomieszczeniach przy-cmentarnych itp. W roku 1984 prof. Byrdy wydała opinię sądowo-lekarską w sprawie zamordowania przez funkcjonariuszy SB ks. Jerzego Popiełuszki. Była osobą pełną charyzmy, nietuzinkową, swoistą legendą białostockiej uczelni. W zbiorach Muzeum UMB znajduje się przekazana przez rodzinę spuścizna po prof. Byrdy. W skład kolekcji (il. VI) wchodzi m.in. meble z lat pięćdziesiątych XX wieku: biurko, fotel, stolik, maszyna do pisania, toga profesorska. Do muzeum trafił również zbiór preparatów anatomicznych w formalinie, wykonanych w Zakładzie Medycyny Sądowej w latach pięćdziesiątych–siedemdziesiątych XX wieku. Oprócz tego kolekcja zawiera pieczętki anatomiczne do opisywania sekcji, zdjęcia sekcyjne na szkle i papierze oraz dokumenty osobowe.

Dowód życiowych pasji stanowi również obszerna kolekcja stomatologiczna w Muzeum UMB. Historia tej dziedziny medycyny opowiadana jest przez pryzmat odległego Bielska-Białej. Stamtąd bowiem pochodził i tam pracował dr Józef Kubiczek<sup>14</sup>. Zawodowo związany był on ze stomatologią od okresu międzywojennego. Uprawienia i doświadczenie zawodowe uzyskał, pracując w latach trzydziestych XX wieku u miejscowego dentysty Rudolfa Gerbera. Wkrótce w Białej otworzył własny gabinet stomatologiczny. Podczas drugiej wojny światowej Józefa wysłano do niemieckiej wówczas Szprotawy (niem. Sprottau) w ramach robót przymusowych. Tam również praktykował jako dentysta. Po zakończeniu wojny ukończył studia w Śląskiej Akademii Medycznej. Praktykę zawodową wykonywał do lat dziewięćdziesiątych XX wieku. W roku 2015 całe wyposażenie gabinetu stomatologicznego Józefa Kubiczka jego żona Czesława przekazała w darze do Muzeum UMB (il. VII). Wśród eksponatów znajdują się drewniane i metalowe szafki dentystyczne, fotel stomatologiczny, wiertarka nożna, wiszące wiertarki elektryczne, lampy oraz zbiór narzędzi stomatologicznych. Kolekcja datowana jest na lata trzydzieste XX wieku i stanowi jeden z cenniejszych zbiorów stomatologicznych w Polsce.

<sup>12</sup> *Maria Zofia Byrdy* [w:] *Doktorzy honoris causa...*, s. 95–96.

<sup>13</sup> *Ibidem*, s. 96.

<sup>14</sup> M. Grassmann, *Rewelacyjne eksponaty w Muzeum UMB*, „Medyk Białostocki” 2015, nr 2, s. 15.

Muzeum UMB w swoich zbiorach posiada również eksponaty stomatologiczne należące niegdyś do dr. Jana Rudzińskiego (1904–1992)<sup>15</sup>. Urodzony w Wilnie, w latach 1927–1935 studiował na Wydziale Lekarskim miejscowego Uniwersytetu Stefana Batorego. Po studiach związał swe losy z Podlasiem. W 1936 roku przyjechał do Sztabina, w którym pracował do roku 1945. Jeszcze w 1942 roku wstąpił do Armii Krajowej i przyjął pseudonim „Sztabiński”. Był szefem sanitarnym IV Rejonu AK. Po wojnie wyjechał do Suchowoli. To przykład lekarza społecznika, typowego „doktora Judy-ma”. Kolekcja medyczna pozostająca w zbiorach muzeum (il. IX) poświadcza jego wszechstronność, bowiem oprócz narzędzi stomatologicznych jest tu instrumentarium chirurgiczne i ginekologiczne. W roku 1938 zakupił nawet w firmie Siemens & Halske ochronny fartuch rentgenowski wraz z okularami. Jednak wobec zbliżającej się wojny nie zdążył nabyć aparatu rentgenowskiego, przez co fartuch trafił do zbiorów muzealnych praktycznie nienaruszony, w oryginalnym niemieckim opakowaniu. W opinii społecznej był lekarzem od wszystkiego. Do dziś pozostaje w pamięci mieszkańców Suchowoli i okolic.

Znaczące miejsce w Muzeum UMB zajmuje kolekcja radiologiczna, która obecnie obejmuje cztery kompletne i działające aparaty rentgenowskie, wiele kaset i oprzyrządowania, a także zdjęć rentgenowskich. Historię tego zbioru zapoczątkował dr Jerzy Roman z Puńska, przekazując w roku 2012 kompletny aparat rentgenowski firmy Siemens & Halske pochodzący z 1921 roku (il. VIII). Warte podkreślenia jest to, że aparat stanowił wyposażenie prywatnego gabinetu doktora w Puńsku i działał do lat dziewięćdziesiątych XX wieku. Biografia doktora Romana jest kolejnym przykładem ogromnej pasji zawodowej. Urodzony w 1922 roku w Suwałkach, działający od roku 1942 w Armii Krajowej „Obroza” pod pseudonimem „Mściciel”, po drugiej wojnie światowej podjął studia medyczne w Gdańsku i Szczecinie. Od lat pięćdziesiątych XX wieku pracował jako radiolog w niewielkim Puńsku i Sejnach oraz w szpitalach w Piszcu i Słupsku. Następnie został zatrudniony w szpitalu w Suwałkach. W swoim domu w Puńsku przez cały czas prowadził pracownię radiologiczną.

Niewątpliwie początki medycyny w białostockim pałacu – siedzibie Uniwersytetu Medycznego i muzeum związane są głównie z położnictwem i ginekologią. Już w latach dziewięćdziesiątych XVIII wieku ówczesna właścicielka Białegostoku Izabela z Poniatowskich Branicka sprowadziła na swój dwór medyka Jakuba Feliksa de Michelisa. Był założycielem i pierwszym dyrektorem pałacowej Szkoły Położnych, przekształconej później w Instytut Akuszerii w Białymstoku z pierwszą w Białymstoku kliniką<sup>16</sup>. Michelis napisał i wydał kilka znaczących dzieł medycznych z zakresu położnictwa oraz epidemiologii. Tradycje położnictwa i ginekologii kontynuował następnie w Białymstoku prof. Aleksander Krawczuk (1913–1985), absolwent Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, lekarz, ginekolog położnik, twórca polskiej andrologii i endokrynologii ginekologicznej. Po ukończonych studiach, już w trakcie drugiej wojny światowej zawodowo związał się ze Szpitalem Okręgowym w Grodnie, następnie w Zabłudowie, aby w roku 1941 wrócić do rodzinnego Białegostoku. Po zakończeniu

<sup>15</sup> E. Gabrel, *Suchowola, jej przeszłość i teraźniejszość*, Suchowola 2012, s. 279.

<sup>16</sup> M. Grassmann, *Szpitalne cywilne Białegostoku w okresie od XVII wieku do wybuchu II wojny światowej* [w:] *Szpitalnictwo na Górnym Śląsku. Szpitale polskie w XIX–XX wieku ze szczególnym uwzględnieniem regionu Śląska*, red. A. Marek, B. Urbanek, Katowice 2016, s. 43–45.

wojny, w 1945 roku, wspólnie z kolegą ze studiów dr. Wacławem Dzieszką zorganizowali w Białymstoku pierwszą Państwową Szkołę Położnych<sup>17</sup>. Od lat pięćdziesiątych XX wieku związany był zawodowo z Akademią Medyczną w Białymstoku, pracując m.in. w Klinice Patologii Ciąży oraz Klinice Perinatologii i Położnictwa. Poświęcił się badaniom nad problemem endokrynologii pokwitania dziewcząt, a także zwalczaniu niepłodności<sup>18</sup>. Jego codziennej pracy przyświecało często powtarzane zdanie, że dobrym lekarzem może być tylko dobry człowiek. W zbiorach Muzeum UMB znajduje się wyposażenie gabinetu ginekologicznego prof. Krawczuka, pochodzące z końca lat trzydziestych XX wieku (il. X). Składają się na nie: fotel ginekologiczny, stoliczek na katgut, instrumentarium ginekologiczne. Ekspozyty przekazała córka profesora – prof. Maryna Krawczuk-Rybak.

## Podsumowanie

Muzeum medyczne jest szczególnym miejscem do pokazywania życiowych pasji, powołania, przez pryzmat artefaktów. Za każdym obiektem kryje się historia ludzkiego życia, często pełnego trudnych wyborów, oddania bliźnim, wymagającego charyzmy. To bowiem ludzie tworzą muzeum, a nie same ekspozyty. Podkreślając znaczenie czynnika ludzkiego, mam na myśli z jednej strony właścicieli poszczególnych artefaktów, którzy następnie przekazali je do muzeum, z drugiej zaś – kustoszy muzealnych, twórców ekspozycji. Obiekty – jak twierdzą Spencer Crew i James Sims – nie mają autorytetu, mają go ludzie. Twórcy ekspozycji decydują o tym, jak opowiadać o przeszłości, zaś czynią to na podstawie historii poszczególnych bohaterów narracji<sup>19</sup>.

## Bibliografia

- Abt J., *The origins of the public museum* [w:] *A companion to museum studies*, red. S. Macdonald, Chichester 2011, s. 115–135.
- Afryka w Warszawie. Dzieje afrykańskiej diaspory nad Wisłą*, red. P. Średziński, M. Diouf, Warszawa 2010.
- Andrzej Witold Wrocisław Danysz* [w:] *Doktorzy Honoris Causa Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku 1950–2013*, red. L. Chyczewski, M. Grassmann, P. Radziejewski, M. Piszczatowska, Białystok 2013, s. 84–89.
- Baudrillard J., *The system of collecting* [w:] *The cultures of collecting*, ed. J. Elsner, R. Cardinal, London 1994, s. 7–24.
- Bernacki E., Kazanowska W., *Aleksander Krawczuk (1913–1985)*, „Białostoczczyzna” 1996, nr 4, s. 117–119.

<sup>17</sup> T. Kurowska-Dąbrowska, *Aleksander Krawczuk*, *Zeszyty Historyczne OIL* 2012, t. V, nr 3, s. 51.

<sup>18</sup> E. Bernacki, W. Kazanowska, *Aleksander Krawczuk (1913–1985)*, „Białostoczczyzna” 1996, nr 4, s. 118.

<sup>19</sup> S.R. Crew, J.E. Sims, *Locating Authenticity: Fragments of a Dialogue* [w:] *Exhibiting Cultures. The Poetics and Politics of Museum Display*, red. I. Karp, S. Lavine, Washington–London 1991, s. 163.

- Crew S.R., Sims J.E., *Locating Authenticity: Fragments of a Dialogue* [w:] *Exhibiting Cultures. The Poetics and Politics of Museum Display*, red. I. Karp, S. Lavine, Washington–London 1991, s. 159–175.
- Dean D., *Museum Exhibition. Theory and practice*, London–New York 2005.
- Dzierżykray-Rogalski T., *Kierunki naukowe Katedry i Zakładu Anatomii Prawidłowej Człowieka Akademii Medycznej w Białymstoku w latach 1950–1963*, „Człowiek w Czasie i Przestrzeni” 1963, z. 4, s. 147–148.
- Dzierżykray-Rogalski T., *Sensacje w Faras*, Warszawa 1991.
- Gabrel E., *Suchowola, jej przeszłość i teraźniejszość*, Suchowola 2012.
- Grassmann M., *Rewelacyjne eksponaty w Muzeum UMB*, „Medyk Białostocki” 2015, nr 2, s. 15.
- Grassmann M., *Szpitalne cywilne Białegostoku w okresie od XVII wieku do wybuchu II wojny światowej* [w:] *Szpitalnictwo na Górnym Śląsku. Szpitale polskie w XIX–XX wieku ze szczególnym uwzględnieniem regionu Śląska*, red. A. Marek, B. Urbanek, Katowice 2016, s. 42–60.
- Grassmann M., *Zachowywanie dziedzictwa medycznego na przykładzie Muzeum Historii Medycyny i Farmacji Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku*, „Medycyna Nowożytna” 2013, t. 19, z. 2, s. 217–230.
- Kurowska-Dąbrowska T., *Aleksander Krawczuk*, *Zeszyty Historyczne OIL* 2012, t. V, nr 3, s. 49–52.
- Maria Zofia Byrdy [w:] *Doktorzy honoris causa Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku*, red. L. Chyczewski, M. Grassmann, P. Radziejewski, M. Piszczatowska, Białystok 2013, s. 94–99.
- Suchocka I., *Stanisław Wakuliński. Rzeźba*, katalog wystawy w *Galerii Śleńdzińskich*, Białystok 2009.
- Tadeusz January Mieczysław Dzierżykray-Rogalski [w:] *Doktorzy honoris causa Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku*, red. L. Chyczewski, M. Grassmann, P. Radziejewski, M. Piszczatowska, Białystok 2013, s. 76–83.
- Wakuliński S., *Działalność pracowni plastycznej*, „Człowiek w Czasie i Przestrzeni” 1963, z. 4, s. 169.